

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Lakiesitysluonnoksen luvussa 2 nykytilaan arvioidaan julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämisen, työnhakijan palveluprosessin (ml. vasta voimaantuleva Työkanava Oy:n kohderyhmään kuulumisen arvio), varsinaisten asiakkaille tarjottavien palvelujen (ml. määrälliset ja/ tai euromääräiset tunnusluvut) henkilö- ja työnantaja-asiakkaalle maksettavien rahallisten etuuksien, työllistämismallin, työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunnan sekä muiden työ- ja elinkeinohallinnon tehtäviä osalta. Edelleen tuodaan esille asiakasrekisteriin ja siihen pohjautuvan vaikuttavuuden seurannan mahdollisuuksia ja ongelmia. Asiakastietojen käyttötarkoituksiin, tiedonsaantiin ja osin tietojen kirjaamiseen liittyy kuitenkin ongelmia, joita ei olla esityksessä tuotu esille. Voimassa olevan lain ja ministeriön antaman ohjeen perusteella terveystietoja voidaan kirjata vain, kun ne ovat välttämättömiä työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamiseksi. Käytännössä henkilöasiakkaan tuottamaa itsearviointitietoa omasta työ- ja toimintakyvystä ei ole voitu kirjata varsinkin tilanteissa, jossa tämä kuvaa asiakkaan positiivista voimavaraa. Edelleen kirjaamatta jää muuta välillistä terveystietoa, josta olisi hyötyä asiakkaan monialaisessa palvelussa. Tällä hetkellä relevantin tiedon luovuttamista esimerkiksi julkiselle terveydenhuollolle, kun asiakas esimerkiksi ohjataan työttömien terveystarkastukseen, on jouduttu rajoittamaan.

Viranomaisyhteistyöhön perustuvasta työskentelytavasta tuodaan esille työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu ja ohjaamot, mutta ei osana asiantuntijoiden työtä tapahtuva yhteistyö, esim. TE-toimistojen työkykykoordinaattori-toiminta, johon pääministeri Marinin hallitus antoi osana työkykyohjelmaa lisärahoitusta. Nykytilan arvioissa tarkastellaan edelleen TE-toimistojen etuustehtäviä. Myös työllisyyden kuntakokeilut tuodaan esille lähinnä volyymitietojen ja valtion kokeiluihin kohdistuvan valvonnan valossa. Lisäksi tuodaan esille työ- ja elinkeinohallinnon organisatorinen rakenne. Kuntien itsehallintoa, palveluiden järjestämistä yleisesti sekä työttömyysturvan rahoitusvastuuta ja kannusteita tuodaan esille kattavasti. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo luvun 2 vastaavan tarkoitustaan, mikäli edellä todettu

asiakastiedon käsittelyyn liittyvät tekijät ja muu viranomaisyhteistyö huomioidaan varsinaisessa esityksessä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Luvussa 3 on tiivistetty yhteen kappaleeseen työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteet. Kuntien näkökulmasta esille tuodaan alueiden elinvoiman ja kilpailukyvyyn vahvistamisen teemat. Sen sijaan tavoitteiden osalta sivuutetaan, että uudistuksella tuodaan palvelut lähemmäksi asiakkaita/ kuntalaisia sekä työnantajia sekä nopeutetaan ja tehostetaan työllistymistä. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että palvelujen laadun ja vaikuttavuuden tehostamiseen liittyvät tavoitteet tulisi tuoda esityksessä esille ottaen huomioon, että uudistuksella tavoitellaan työllisyyden kasvua 7 000- 10 000 henkilöllä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kannattaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kuntiin. KT kuitenkin katsoo, ettei esitysluonnoksessa esitetyt säännökset varsinaisesti vastaa tätä tarkoitusta. KT:n näkemyksenä on, että nyt käsillä olevassa esityksessä työvoimapalvelujen järjestämistehtävää ollaan tosiasiallisesti siirtämässä pääosin yhteistoiminta-alueille ja toissijaisesti kunnille. Mikäli esityksellä tavoitellaan mallia, jossa valtakunnallisesti tarkasteltuna työvoimapalvelut muodostuvat pääosin kuntatoimijoista rakentuvista alueellisista työvoimaviranomaisista, tulisi tämä myös kirjata keskeiseksi ehdotukseksi. KT katsoo, että kunnilla tulee olla mahdollisuus päättää ja sopia yhteistyöstä muiden kuntien kanssa. Edelleen esitämme, että tällainen mahdollisuus tulisi varata erikseen henkilöasiakas- ja työnantajapalveluille.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n näkemyksenä on, että lakiesitysluonnoksessa esitellään sinänsä kattavasti lain voimaantuloon liittyviä vaikutuksia. Henkilöasiakkaalle tietojärjestelmäriskit liittyisivät etenkin asiakkaan siirtymiin viranomaisten palveluissa. Tiedonsiirron ongelmat johtavat etenkin palvelujen järjestämisen viipeisiin, tarkoituksenmukaisuusongelmiin ja päällekkäisten palvelujen järjestämiseen. Toimiva tietojärjestelmä huomioisi myös kuntien omat tietojärjestelmät, joita käytetään esimerkiksi yrityksille suunnatuissa kehittämis- ja neuvontapalveluissa. Valtakunnallisen työvoimapalvelutiedon pirstaloitumiseen liittyvien riskien lisäksi tulisi Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n mielestä peilata esitettyä voimakkaammin kokonaisarkkitehtuuriin pohjautuvan tietojärjestelmän rakentamisen ongelmista käsin.

Kuntiin liittyvien vaikutusten osalta tarkastelussa on työvoiman kohtaanto-ongelma ja siitä lähtevä tarpeenmukainen asiakastyö. Esityksen vaikutuksia kuntien hankintatoimeen ei ole lakiesitysluonnoksessa käsitelty.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Lakiesitysluonnoksessa arvioidaan järjestämisvastuun toteuttamista kolmen vaihtoehdoisen mallin kautta: 1. järjestämisvastuu kaikilla kunnilla, jolloin yhteistoimintaan hakeutuminen olisi vapaaehtoista; 2. laissa säädettäisiin edellytykset järjestämisvastuulliselle taholle samalla säätäen

valtioneuvostolle niin sanottu perälautasääntely; ja 3. järjestämisvastuu säädettäisiin laissa vain tietyille kunnille. Vaihtoehto 1 todetaan esitysluonnoksessa sopimattomaksi, koska vapaaehtoisen yhteistoiminnan varaan jäävä järjestämisvastuu johtaisi palveluiden käyttäjien oikeuksien vaarantumiseen tai mahdollisesti riittävän osaamisen ja ammattitaidon varmistamisen ongelmiin. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että lakiesitysluonnoksessa tulisi vähintäänkin kuvata, miten vapaaehtoisuuteen perustuva yhteistoimintamenettely vaarantaisi palveluiden käyttäjien oikeudet.

Luvussa kuvataan myös kunnan järjestämisvastuulle siirtyvien työvoimapalveluiden valtionosuusrahoituksen vaihtoehtoisia järjestämistapoja. Mahdollisina kriteereinä esitetään työikäisen väestön määrä sekä erilaiset työttömyyttä kuvaavat indikaattorit. Esityksessä esitetään valtionosuusrahoitukselle mallia, jossa 70 %:a rahoituksesta määräytyisi työikäisen väestön ja 30 %:a ns. laajan työttömyyden määritelmän mukaisten työttömien määrän perusteella. Vaihtoehtoisina malleina ei tuoda esille, miten toisenlaiset painokertoimet vaikuttaisivat kunnan kannustimiin järjestää palveluja.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun vaihtoehtoja pohditaan vertaamalla erilaisia porrasmalleja. Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentamisen ja varhentamisen tuomien lisäkustannusten kuntakompensaatiomalleista vertaillaan kolmella mallilla: valtionosuuteen tehtävät lisäykset, yhteisöveron jako-osuuden korotus ja kunnallisveroprosentin korotus. Lakiesitysluonnoksessa päädytään sitomaan valtiosuuteen tehtävät lisäykset vuoden 2019 tasoon ilman, että tätä myöhemmin tarkistettaisiin. Vaihtoehtoisissa malleissa ei käsitellä vaihtoehtoja, joissa kiinnittäminen kohdistuisi ensimmäisen kerran vuoteen, jossa kunnilla on tosiasiallisesti ollut mahdollisuudet työvoimapalveluiden avulla vaikuttaa työttömyyteen paikallisesti ja alueellisesti. Myöskään vaihtoehtoja, joissa voitaisiin myöhemmin tarkistaa valtionosuuteen tehtävien lisäysten tasoa, ei esitellä. KT katsoo, että myös nämä keskeiset vaihtoehdot tulee lakiesityksessä käsitellä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Lakiesitysluonnoksessa esitetään työ- ja elinkeinoministeriölle useita asetuksenantovaltuutuksia. Koska luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei ole luonnoksia tai hahmotelma näistä, vaikeutuu ehdotettujen säännösten arviointi etenkin toimeenpanon näkökulmasta. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että esityksen arviointia helpottaisi alustavat kuvaukset asetusten keskeisistä sisällöistä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Hallituksen esityksen mukaisesti TE2024 uudistuksen myötä työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyy henkilöstöä kuntien palvelukseen. Lisäksi kuntiin ja kuntien perustamiin työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaaviin kuntayhtymiin siirtyy henkilöstöä myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta. Hallituksen esityksen mukaisesti siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Hallituksen esityksessä todetaan, että kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Lisäksi esityksessä todetaan, että tämä voi tarkoittaa muutoksia

henkilöstön palkkauksessa ja työehdoissa. KT toteaa, että hallituksen esityskokonaisuudesta ei ilmene selkeästi, mitkä tehtävät siirtyvät valtiolta kunnille ja mikä on kyseisiä tehtäviä hoitavien henkilöstön määrä. Esityksessä todetaan liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvan n. 4000 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä työskentelee n. 1121 henkilötyövuotta vastaava määrä virkamieslain (750/1994) 20 § nojalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaisissa tehtävissä kuntien työnjohdon alaisuudessa. Työllisyyden kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun, jonka jälkeen merkittävä osa myös näissä tehtävissä toimivaa valtion henkilöstöä on siirtymässä kuntakokeilualueilta kuntiin.

Muutosta tuetaan 2023-2024 valtion ja kuntien yhteisellä muutosohjelmalla. KT korostaa, että Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT edustaa jäsenyhteisöjään kuntien ja hyvinvointialueiden työnantajaedunvalvonnassa. Henkilöstösiirroissa onnistuminen on keskeistä mittavan muutoksen toimeenpanon onnistumisessa. Tästä syystä henkilöstösiirtojen valmistelu, mukaan lukien siirtyvän henkilöstön sopimus- ja palkkausjärjestelmästä toiseen siirtyminen sekä muutosvalmennus tulee tehdä tiiviissä valmisteluyhteistyössä KT:n ja KEHA-keskuksen kanssa. Muutoksen johtamisessa, toimintojen yhteensovittamisessa ja muutostuessa onnistumisen kannalta on keskeistä eri tehtävissä toimivien tehtäväkuvien ja tehtävässä tarvittavan osaamisen tunnistaminen. Tämä on tärkeää sekä siirtyvän että myös vastaanottavien kuntien työllisyyspalveluissa jo toimivan henkilöstön hyvinvoinnin ja työssä jatkamisen kannalta.

KT korostaa, että liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvan henkilöstön palkkaharmonisaation valmistelu tulee toteuttaa vasta sen jälkeen, kun siirtyvä henkilöstö on siirtynyt kunta-alan sopimusten ja sen mukaisen palkkausjärjestelmän piiriin. Tämä on olennaista kuntien työllisyyspalveluissa työskentelevän koko henkilöstön tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Lakiesitysluonnoksen esittämällä tavalla työvoimapalvelut tultaisiin järjestämään lähes koko maassa kuntien muodostamilla yhteistoiminta-alueilla. Esityksellä rajoitetaan kuntien itsehallintoa ilman, että riittävästi perusteltaisiin syitä kuntia laajemman toiminta-alueen valinnalle. Esityksessä on perusteltu valittua mallia siten, että sillä varmistettaisiin kansalaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää palveluja ja hyötyä niistä. Kuitenkaan perusteluissa ei olla tuotu esille, miksi työvoimapalveluiden kohdalla kunnan itsensä järjestämät palvelut vaarantaisivat tämän periaatteen.

Kuntien yhteistoiminnasta voidaan lähtökohtaisesti säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Yleisenä edellytyksenä tälle on pidetty, että säädely tehtävä on luonteeltaan ”ylikunnallista”. Edelleen yhdelle kunnalle ei saisi muodostua yksipuolista määräysvaltaa ja järjestelyn tulisi hallinnoltaan olla tarkoituksenmukaista. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n katsoo, ettei esityksessä ole riittävästi arvioitu yhteistoimintavelvoitteen tarpeellisuutta.

Kokonaisuudessaan esitetty lakiluonnos voi olla ristiriidassa perustuslain takaaman kunnallisen itsehallinnon kanssa, kun se keskeisiltä osin perustuu voimakkaaseen kuntien hallinnon ja toiminnan sääntelyyn.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Kunta- ja hyvinvointialueuoyöntantajat KT kannattaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kuntiin. KT kuitenkin katsoo, ettei esitysluonnoksessa esitetyt säännökset työvoimapohjasta vastaa tarkoitusta. Ehdotuksen mukaan kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itse, jos sen työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Muuten sen tulisi muodostaa palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue. Edelleen esityksen mukaan muodostettavan yhteistoimintamallin tulisi muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Säännöskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että maantieteellinen yhtenäisyys saavutetaan keskuskuntamallilla. Käytännössä 20 000 henkilön työvoimapohja voidaan saavuttaa, ja näin itsenäinen työvoimaviranomaisena toimiminen on mahdollista, teoreettisesti 26 kunnassa. Käytännössä keskuskuntamalli rajoittaa myös suurempien kuntien mahdollisuutta toimia itsenäisenä työvoimaviranomaisena. Esimerkiksi Kauniaisten kaupunki voisi esityksen mukaan muodostaa yhteistoiminta-alueen vain Espoon kaupungin kanssa, jolloin myöskään sillä ei olisi mahdollisuutta toimia itsenäisenä toimijana. Maantieteellisen rajan vaatimus ei huomioi myöskään työllisten ja työhakijoiden todellisia työssäkäyntialueita, joissa esimerkiksi raideliikenteen liikenneasemat voivat olla maantieteellistä asemaa määräävämmässä asemassa.

Esitetystä 20 000 henkilön työvoiman määrästä voitaisiin esitetyn voimaanpanolain 4 §:n mukaan poiketa vain valtioneuvosto antamalla luvalla tilanteissa, joissa työvoiman määrä on alle 20 000 mutta vähintään 17 000 ja se on tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä. Työllisyysalueen kunnat

voivat esityksen mukaan keskenään sopia työnjaosta palvelujen tuottamiseksi. Tämä säännös ei poista lakiesitysluonnoksen työvoimapohjaan liittyviä ongelmia.

Lakiesitysluonnoksessa kuntien mahdollisuuksia kavennetaan edelleen ns. ”perälautamenettelyllä”. Tällöin tilanteessa, jossa kunnat eivät pääse sopimukseen yhteistoiminta-alueesta, valtioneuvosto voisi päättää yhteistoiminta-alueen muodostamisesta, sen hallintomallista, kustannusten jaosta ja muista alueen perustamiseen tarpeellisista asioista. Valtioneuvostolla olisi lisäksi toimivalta päättää yhteistoiminta-alueista, jos työvoimapohja muuttuu eikä enää kolmena peräkkäisenä vuotena ole ollut 20 000 henkilöä. Lisäksi valtioneuvosto voi päättää kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen tai alueen muuttamisesta, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja on merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti.

KT:n näkemyksen mukaan ehdotettuja säännöksiä kuntien järjestämistä vastuusta ei myöskään olla riittävästi perusteltu säännöskohtaisissa perusteluissa. Koska järjestämistä vastuun lähtökohdaksi on lakiesitysluonnoksen luvussa 3 (tavoitteet, s. 114) esitetty, että esityksellä vahvistetaan alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä hyödyntäen kuntaekosysteemin mahdollisuuksia, tulisi esitettyjen säännösten suhdetta tähän tavoitteeseen tarkastella. KT:n näkemyksenä on, että esitetty järjestämismalli ei mahdollista täysimääräisesti kuntaekosysteemin hyödyntämistä. Luku 2 koskien kuntien järjestämistä vastuusta tulee valmistella uudestaan niin, että jokaisella kunnalla olisi mahdollisuus järjestää työvoimapalvelut itse ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät. Tällöin henkilöasiakkaan ja työnantaja-asiakkaan palvelut voitaisiin järjestää toisistaan poikkeavilla tavoilla tai sopimuksilla.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Lakiesitysluonnoksen perusteella työ- ja elinkeinoministeriölle syntyisi vahva valvonta- ja tulosohjausrooli. Ministeriö voisi vaikuttaa suoraan mitkä tahot toimivat työvoimaviranomaisina ja yhdessä ELY-keskusten kanssa asettaisi käytännössä kunnille tulos- ja laatutavoitteet. Ministeriö laatisi valtakunnalliset tavoitteet ja alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen myötä paikallisesti tulotavoitteisiin jyvittämään eri toimijoille valtakunnalliset tulostavoitteet. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työ- ja elinkeinoministeriön ohjausroolia tulee arvioida vielä uudelleen. Työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan mahdollisuudet vaikuttaa valtakunnallisiin tavoitteisiin eivät näyttäyty esitysluonnoksessa

yksiselitteisesti. Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT katsoo, että neuvottelukunnalla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus myös vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lakiesitysluonnoksessa muutettaisiin työnantajaan liittyviä edellytyksiä niin, ettei palkkatukea voitaisi enää myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevalle yhteisölle eikä valtion virastolle tai laitokselle. Säännöskohtaisissa perusteluissa avataan kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevaa yhteisöä niin, että sillä laissa tarkoitettaisiin niin sanottua

”kunnan sidosyksikköä”. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että lakiesityksen 10 luvun 3 § 1 momentin säännöskohtaiset perustelut eivät riittävästi avaa säännöstä.

Palkkatuettu työ on keskeinen välityömarkkinoiden menetelmä heikommassa työmarkkina- asemassa olevien työelämäosallisuuden tukemisessa. Monet kunnat ovat itse osa välityömarkkinoita, kun tarjotaan työtä esimerkiksi kierrätystoiminnan yhteydessä. Tällainen toiminta on voitu organisoida kunnan sisäisenä toimintana, säätiömällä toiminta (esimerkiksi Eduro säätiö) tai yhtiömuotoisesti (esimerkiksi Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy) ja kunnilla voi näissä olla määräysvalta. Tämän lisäksi kuntiin on nyt työllistynyt palkkatuella runsaasti sellaisia pitkään työttömänä olleita, joiden kohdalla työllistyminen palkkatuella yrityksiin on ollut epätodennäköistä. Palkkatuen työnantajavaatimusten säätäminen ehdotetulla tavalla johtaisi heikommassa työmarkkina- asemassa olevien työttömien aseman huonontumiseen etenkin kunnissa, joissa ei ole riittävästi kolmannen sektorin toimijoita. Tämä johtaisi käytännössä tilanteeseen, jossa osa työttömistä tulisi pysyvästi suljetuksi työelämän ulkopuolelle. KT esittää, että palkkatuki voitaisiin myöntää jatkossakin kunnille, kuntayhtymille ja näiden määräysvallassa oleville yhteisöille.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämismääräyksiä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n näkemyksen mukaan lakiluonnoksen 13 luvun säännösedotukset ovat pääsääntöisesti asianmukaisia. Poikkeuksena on terveydentilaa- ja työ- ja toimintakykyä koskevan tiedon käsittely. Lakiesityksen 13 luvun 3 §:ssä esitetään ne henkilöasiakkaan tiedot, joita työvoimaviranomainen voisi käsitellä. Pykälän 1 mom. 8 kohdan säännös, että työvoimaviranomaisen on lupa käsitellä vain sellaisia terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tietoja ja arvioita, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi, on ristiriidassa tietosuojasetuksen kanssa. Sen perusteella rekisterinpitäjällä on oikeus käsitellä tarpeellisia tietoja lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi sekä julkisen vallan käyttämiseksi. Esitetty säännös sinänsä vastaa voimassa olevaa lakia ja käytännössä työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen on voinut olla asiakkaan tarpeenmukaisen palvelun kannalta puutteellista. Tällä hetkellä henkilöasiakkaasta ei ole siis voitu

tallentaa sellaista terveydentilaa tai työ- ja toimintakykyä koskevaa tietoa, esimerkiksi henkilöasiakkaan itsearviointeja omasta työ- ja toimintakyvystä (esim. Kykyviisari), jotka olisivat tarpeellista palvelujen tarjoamiseksi, mutta joita ei katsottaisi välttämättömäksi. KT:n mielestä terveystietojen käsittelystä tulisi säätää siten, että työvoimaviranomaisen olisi lupa käsitellä vain sellaisia terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja ja arvioita, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat tarpeellisia palvelujen tarjoamiseksi.

Lakiesityksen 13 luvun 4 §:n perusteella työvoimaviranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimapalvelujen toimeenpanossa välttämättömät tiedot esimerkiksi hyvinvointialueilta. KT:n näkemyksenä on, että tulisi säätää vastavuoroisesti myös hyvinvointialueiden tiedonsaantioikeudesta terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskeviin tietoihin, joita työvoimaviranomaisella on, ja tämän lisäksi muihin tietoihin (esim. koulutus, työhistoria, ammatti jne.), jotka ovat tarpeellisia työnhakijan terveydentilan tai työ- ja toimintakyvyn arvioimiseksi. Tämä olisi perusteltua ottaen huomioon lakiluonnoksen 4 luvun 11 §, jossa esitetään kunnan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien yhteistyöstä työnhakijan työ- ja toimintakyvyn arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 1 luvun 9 §:ssä säädetään yleisemmin julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanoa, suunnittelua ja kehittämistä koskevasta yhteistyövelvoitteesta.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Ei lausuttavaa

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kannattaa periaatetta, että valtio korvaa tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset kunnille täysimääräisesti. Esitetty rahoitusmalli on kuitenkin monella tapaa ongelmallinen. Rahoitusmallin perustaa ei voida KT:n mielestä pitää kestäväenä, kun käytännössä rahoitusvastuu (kunnat) ja palvelujen järjestämisvastuu (yhteistoiminta-alueet) on eriytetty.

Sekä palveluiden että työttömyysturvakustannusten kompensatio luovat kunnille merkittävän taloudellisen suhdanteista riippuvaisen riskin, johon niillä on vain vähän tai korkeintaan osittainen mahdollisuus vaikuttaa. Palveluiden rahoituksen osalta KT kannattaa kokonaiskriteerin muodostamista väestön ja laajan työttömyyden kriteerien perusteella, mutta katsoo samalla kriteerien painotuksen (70-30 %) olevan lain tarkoitukseen nähden epätarkoituksenmukainen. Palvelujen ja palveluprosessin kohdistumista työllistymiseen voitaisiin tukea paremmin mallilla, jossa työttömyyden painoarvo on nyt esitettyä suurempi. Työttömyyden suurempi painoarvo tukisi myös kuntia, jotka joutuvat kohtaamaan äkillisiä rakennemuutoksia. Palveluiden rahoituksen osalta on esitetty siirtymäaika, jossa alkuvaiheessa huomioitaisiin kuntien toteutuma-arviot. KT ehdottaa työttömyyteen liittyvän painoarvon lisäämistä sekä valtionosuusrahoituksen riittävyden arviointia ennen siirtymäajan päättymistä, jolloin jakoperusteita voitaisiin vielä muuttaa ennen 1.1.2027 täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmän kriteerien perusteella annettavan rahoituksen voimaantuloa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Ei lausuttavaa

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

Työttömyysturvan osalta esitetään kuntien rahoitusvastuun laajentamista ja aikaistamista sekä kompensoimista kunnille. Se koskisi esityksen mukaan jatkossa myös ansio- ja peruspäivärahaa ja vastuu lisääntyisi portaittain kertymäpäivien perusteella. Kertymäpäivät nollautuisivat esityksen mukaan nykyisen työttömän aktivoinnin tai työllistymisen sijaan yksinomaan työllistymisellä tavalla, jossa työnhakija täyttää työssäoloehdon. Kuntakompensaatio valtionosuusjärjestelmässä tapahtuisi vuoden 2019 poikkileikkaustiedon perusteella. Kompensaatioperustetta ei esityksen mukaan muutettaisi jälkikäteen. Vuosi 2019 ennen koronapandemiaa voi muodostua käytännössä huonoksi vertailukohtaksi, kun huomioidaan tämänhetkinen talouden kasvuodotus. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että kuntakompensaation tason arvioimiseksi tulisi rakentaa siirtymäaika, jossa huomioitaisiin kuntien todellinen lähtötilanne ja vaihtuva talouden suhdannetilanne. Ennen siirtymäajan päättymistä arvioitaisiin kompensaation perusteet ja tarkoituksenmukaisuus nyt esitetyn uudistuksen tavoitteiden kannalta. Kompensaatiomalli tulee rakentaa niin, ettei kunnat liiallisesti kanna suhdanneriskiä, johon niillä on vähän vaikuttamismahdollisuuksia. Lisäksi ehdotettu malli ei ota huomioon kunnan väestökehitystä ja myös tämä tulisi rahoitusmallissa huomioida.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumituesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Hallituksen esityksen mukaisesti TE2024 uudistuksen myötä työ- ja elinkeinotoimistoista siirtyy henkilöstöä kuntien palvelukseen. Lisäksi kuntiin ja kuntien perustamiin työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaaviin kuntayhtymiin siirtyy henkilöstöä myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta. Hallituksen esityksen mukaisesti siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Hallituksen esityksessä todetaan, että kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Lisäksi esityksessä todetaan, että tämä voi tarkoittaa muutoksia henkilöstön palkkauksessa ja työehdoissa. KT toteaa, että hallituksen esityskokonaisuudesta ei ilmene selkeästi, mitkä tehtävät siirtyvät valtiolta kunnille ja mikä on kyseisiä tehtäviä hoitavien henkilöstön määrä. Esityksessä todetaan liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvan n. 4000 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä työskentelee n. 1121 henkilötyövuotta vastaava määrä virkamieslain (750/1994) 20 § nojalla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaisissa tehtävissä kuntien työnjohdon alaisuudessa. Työllisyyden kuntakokeiluja on jatkettu vuoden 2024 loppuun, jonka jälkeen merkittävä osa myös näissä tehtävissä toimivaa valtion henkilöstöä on siirtymässä kuntakokeilualueilta kuntiin.

Muutosta tuetaan 2023-2024 valtion ja kuntien yhteisellä muutosohjelmalla. KT korostaa, että Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT edustaa jäsenyhteisöjään kuntien ja hyvinvointialueiden työnantajaedunvalvonnassa. Henkilöstösiirroissa onnistuminen on keskeistä mittavan muutoksen toimeenpanon onnistumisessa. Tästä syystä henkilöstösiirtojen valmistelu, mukaan lukien siirtyvän henkilöstön sopimus- ja palkkausjärjestelmästä toiseen siirtyminen sekä muutosvalmennus tulee tehdä tiiviissä valmistelu-yhteistyössä KT:n ja KEHA-keskuksen kanssa. Muutoksen johtamisessa,

toimintojen yhteensovittamisessa ja muutostuessa onnistumisen kannalta on keskeistä eri tehtävissä toimivien tehtäväkuvien ja tehtävässä tarvittavan osaamisen tunnistaminen. Tämä on tärkeää sekä siirtyvän että myös vastaanottavien kuntien työllisyyspalveluissa jo toimivan henkilöstön hyvinvoinnin ja työssä jatkamisen kannalta.

KT korostaa, että liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvan henkilöstön palkkaharmonisaation valmistelu tulee toteuttaa vasta sen jälkeen, kun siirtyvä henkilöstö on siirtynyt kunta-alan sopimusten ja sen mukaisen palkkausjärjestelmän piiriin. Tämä on olennaista kuntien työllisyyspalveluissa työskentelevän koko henkilöstön tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Lakiesitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Siinä säädettäisiin 1) työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista; ja 2) nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta. Nykyinen laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin. Esityksessä jää epäselväksi näiden kahden välinen suhde nuorten henkilöiden kohdalla. Monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT esittää, että kunnat lisätään yhteistoimintamallin toimijoiksi. Nyt ehdotetussa mallissa monialaisen tuen piirissä kuntien elinvoima- ja osaamispalveluja ei voitaisi yhteensovittaa asiakkaan palveluprosessiin, kun työvoimapalveluja järjestetään yhteistoiminta-alueella.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kannattaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kuntiin. KT katsoo, että työvoimapalvelujen järjestämisvastuu tulee antaa kaikille kunnille. Vaadittu 20 000 henkilön työvoimapohja ei tue uudistuksen tavoitetta työllistymisen edistämisestä. Kuntien tulee myös voida vapaasti muodostaa yhteistoiminta-alueet palvelujen tarjoamiseksi. Lainsäädännön tulee olla riittävän väljä, jotta se mahdollistaa kuntien sopimuksiin perustuvan, tarkoituksenmukaisen yhteistyön. Yhteistoiminta-alueet tulisi voida myös muodostaa tarvittaessa erikseen henkilö- ja työnantaja-asiakkaalle.

Tötterman Patrik
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT